

مطالعات زبان و ادبیات

تهران - اسفند ۱۳۹۶

جلوه های عشق در منطق الطیر عطار نیشابوری

محمد پوری‌آوار چوبر*^۱، دکتر احمد رضا نظری چروده^۲.

۱- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا

۲- استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا

چکیده

فریدالدین عطار نیشابوری از عارفان و شاعران بلند آوازه‌ی ایران زمین می‌باشد که در سال ۵۴۰ هـ.ق در شهر نیشابور چشم به جهان هستی گشود، عطار در کودکی و جوانی با علم و ادب آشنا شد، و به قرآن و حدیث و فقه و تفسیر و برخی علوم دیگر تسلط داشت. مشهورترین اثر او منطق الطیر می‌باشد، شاعر در آن از مهالک و مسالک روح سالک که از آن به طیر تعبیر شده سخن می‌راند و حماسه‌ی طالبان معرفت را بیان می‌کند. سرانجام سی مرغ بال و پر سوخته، پس از طی هفت وادی خطیر به درگاه سیمرغ می‌رسند و غرق در فنا می‌شوند و پس از گذشت قرن‌ها بی‌زمان به بقا می‌رسند. نکته‌ی هنری در داستان عرفانی منطق الطیر، جناس مرکب بین سیمرغ و سی مرغ است. و عطار ایده پیچیده‌ی «وحدت وجود» و یکی بودن طالب و مطلوب را با این جناس توضیح می‌دهد: سی مرغ بعد از طی وادی‌های بی‌امان، هنگامی که به درگاه سی مرغ می‌رسند، فی الواقع مثل این است که از خود به خود رسیده‌اند. نگارنده این مقاله سعی دارد با بررسی دیوان این شاعر و عارف ایرانی دیدگاه آن را درباره عشق کنکاش نماید.

واژگان کلیدی: عشق، معشوق، عاشق، محبوب، سیمرغ

۱ مقدمه

عشق جوهر زندگی و بنیان حیات آدمی است آنگاه که در خالق هستی در روز نخست آدمی را آفرید و روح خود را در او دمید «نفخت فیهِ روحی» دل آدمی به پرتو عشق پروردگار جهانیان منورگشت به قول حافظ:

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد / عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد

به این خاطر آدمی پیوسته در طلب گمشده‌ی خود در وادی حیرت سردرگم بوده، در همه جا و در همه حال با بی‌قراری و شیدایی سعی بر این داشته است تا از هر آنچه در دست دارد در گذرد و حتی هستی خویش را نثار کند تا شاید پرتوی از این جوهره‌ی هستی نصیب وی گردد و به سعادت حقیقی دست یابد، در این راستا هر انسانی بر حسب توانایی و گرایش ذوقی خود به گونه‌ای هنر نمایی نموده است، از آن جمله است که شاعران حقیقت طلب با الهام شعری سعی نموده‌اند تا بی‌قراری خود را در طلب مغز کاینات هستی در قالب کلمات موزون به ترسیم بکشند و از درد فراق ناله و سوز و گداز سر بدهند. عطار نیشابوری در زمره آن دسته شاعرانی می‌باشد که پیوسته از درد جدایی بانگ سوزناک سر داده است. به

* Mohammad.pouryavar96@gmail.com